

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

Νεοελληνική Γλώσσα
Α΄ Γυμνασίου

Δυο ώρες πάνω από το Αιγαίο

... Πήρα τη θέση μου στο υδροπλάνο σαν να ετοιμαζόμουν για μια μικρή εκδρομή με αυτοκίνητο. Ο καιρός άλλωστε ήταν ιδανικά ωραίος και ο πιλότος πολύ έμπειρος. Η αποθαλάσωση έγινε χωρίς την παραμικρότερη δυσκολία. Το υδροπλάνο, αφού γλίστρησε πάνω στα φαληρικά νερά ίσαμε την Καστέλα, υψώθηκε ανάλαφρα και πήρε τη διεύθυνση του Σουνίου.

Ήταν 9.00 το πρωί. Πέντε λεπτά αργότερα περνούσαμε πάνω από τα πευκόφυτα βράχια και τους δαντελωτούς κολπίσκους της Βουλιαγμένης.

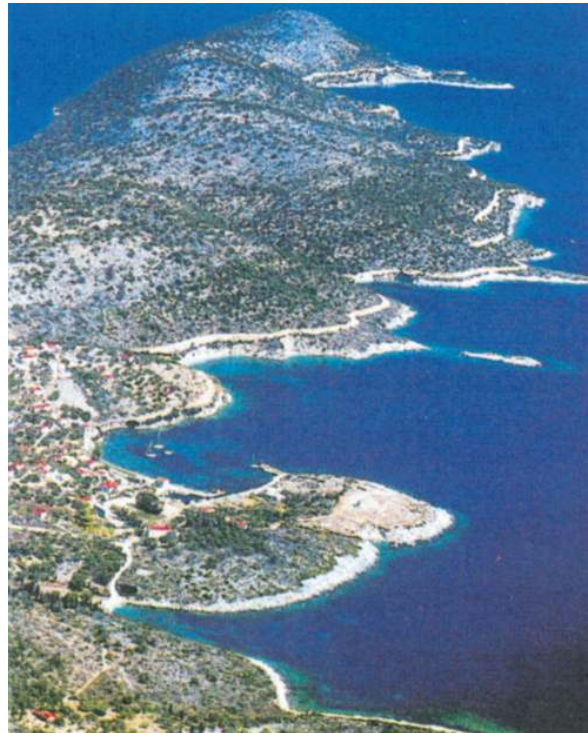
Η θάλασσα ήταν γαλήνια και λαμποκοπούσε από τ' αναρίθμητα διαμάντια των ακτίνων του ήλιου. Μικρές ψαρόβαρκες μ' άσπρα πανιά την αυλάκωναν σ' όλες τις κατευθύνσεις. Βλέπαμε μικρά ξερονήσια ψημένα από τον ήλιο κι αριστερά μας έναν ωραίο κόλπο με χαμηλές βουνοσειρές. Ανάμεσα σ' αυτές και στα ξερονήσια σχηματιζόταν ένας θαλάσσιος διάδρομος, μια γαλανή λεωφόρος όπου διασταυρώνονταν μικρά καΐκια. Το χρώμα της θάλασσας ήταν ονειρικά γαλανό, όπως όταν την κοιτάζει κανείς από το παράθυρο ενός βυθισμένου υποβρυχίου. Κοντά στις ακρογιαλιές άσπριζαν κάτω από την επιφάνεια των νερών οι ξέρες. Βρισκόμαστε στο ακρωτήριο Σούνιο. Τα στρογγυλά πεύκα του φαίνονταν μικροσκοπικά σαν τα δέντρα παιδικών παιχνιδιών, μερικές τέντες κατασκηνώσεων έδιναν την εντύπωση πεταλίδων και οι διασκορπισμένες εδώ κι εκεί επαύλεις έκαναν μικρούς άσπρους κύβους ανάμεσα στην πρασινάδα.

[...]

Το υδροπλάνο έφευγε με μια σταθερότητα που θα ζήλευε ακόμα και επιβάτης αυτοκινήτου σ' ασφαλτωμένο δρόμο. Το παραμικρότερο κούνημα δεν τάραζε το εναέριο ταξίδι μας.

Είχε κανείς το συναίσθημα ότι ήταν καθισμένος σ' αναπαυτική πολυθρόνα, τοποθετημένη σ' έναν εξώστη που κάτω του απλωνόταν μια απέραντη πανοραμική θέα. Κάτω γυάλιζε, όλη φως, η θάλασσα του Αιγαίου. Σιλουέτες νησιών προβάλαν εδώ κι εκεί, πάνω από την επιφάνεια των θαλάσσιων οριζόντων. Όσπου να χαρούμε την ονειρώδη αυτή θέα, βρισκόμαστε πάνω από την Κέα.

Κώστας Ουράνης, «Ταξίδια: Ελλάδα»,
εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1998

Δυο ώρες πάνω από το Αιγαίο

1. Με τι ταξιδεύει ο συγγραφέας; Μπορείτε να βρείτε φωτογραφίες του μέσου αυτού και να τις παρουσιάσετε στην τάξη;
2. Από πού ξεκινάει ο συγγραφέας το ταξίδι του; Από ποια μέρη περνά; Πού φτάνει στο τέλος του αποσπάσματος; Να δείξετε στον χάρτη της τάξης σας την πορεία του ταξιδιού του.
3. Πώς είναι ο καιρός την ημέρα του ταξιδιού;
4. Τι βλέπει ο συγγραφέας κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του;
5. Ποια χρώματα που βλέπει τον εντυπωσιάζουν; Να βρείτε στο κείμενο τις συγκεκριμένες φράσεις που δείχνουν χρώματα.

6. Βρείτε το απόσπασμα μέσα στο κείμενο: «Το υδροπλάνο έφευγε με μια ευστάθεια που θα ζήλευε ακόμα και επιβάτης αυτοκινήτου σ' ασφαλτωμένο δρόμο. Το παραμικρότερο κούνημα δεν τάραζε το εναέριο ταξίδι μας». Ποια πρόταση του αποσπάσματος είναι αρνητική; Έχει δηλαδή την άρνηση [δε(ν) ή μη(ν)]; Να τη βρείτε και να την υπογραμμίσετε.
7. Βρείτε την περίοδο μέσα στο κείμενο: «Ο καιρός ήταν ιδανικά ωραίος και ο πιλότος πολύ έμπειρος». Στην περίοδο αυτή υπάρχουν δύο προτάσεις. Μπορείτε να τις βρείτε; Με ποια λέξη συνδέονται αυτές οι δύο προτάσεις μεταξύ τους; Οι προτάσεις αυτές είναι κύριες (εκφράζουν δηλαδή ένα πλήρες νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο) ή είναι δευτερεύουσες (δε δίνουν δηλαδή νόημα μόνες τους αλλά εξαρτώνται από άλλες προτάσεις);

(Για την παρατακτική σύνδεση βλ. ασκήσεις 421-428, → *Γλωσσικές Ασκήσεις*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

8. Αφού υπογραμμίσετε τα επίθετα του κειμένου, μπορείτε να ξαναδιαβάσετε το κείμενο χωρίς τα υπογραμμισμένα επίθετα; Τι αλλάζει στο νόημα του κειμένου; Ποιο κείμενο σας δίνει καλύτερα την εικόνα του τόπου, αυτό με τα επίθετα ή αυτό χωρίς τα υπογραμμισμένα επίθετα;

(Για τη συμφωνία επιθέτου – ουσιαστικού βλ. ασκήσεις 97-128 → *Γλωσσικές Ασκήσεις*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

9. Έχετε κάνει ποτέ ένα ταξίδι στη θάλασσα; Αν ναι, γράψτε ένα γράμμα σε έναν παππού ή σε μια γιαγιά που δεν έχει δει ποτέ θάλασσα και διηγηθείτε του/της τις εντυπώσεις σας από αυτό το ταξίδι, χρησιμοποιώντας όσα περισσότερα επίθετα μπορείτε από αυτά που υπογραμμίσατε.

Θυμηθείτε ότι πρέπει να ξεκινήσετε το γράμμα σας με μια προσφώνηση προς το πρόσωπο αυτό (π.χ. Αγαπημένε μου παππού Κώστα, Γιαγιά Ελένη, Αγαπητέ κύριε Γιώργο κτλ.) και να το κλείσετε με μια φράση που να εκφράζει τα συναισθήματά σας (Με αγάπη, Σας φιλώ κτλ.) και το όνομά σας.

Τα δελφίνια

Είναι μια ευχάριστη διασκέδαση στο μονότονο ταξίδι, στο μονότονο πέλαγος, η εμφάνιση των δελφινιών. Καθώς το πλοίο διασχίζει το πέλαγος, παρουσιάζονται ξαφνικά στην επιφάνεια και προχωρούν με κυματοειδείς κινήσεις ακολουθώντας την πορεία του καραβιού, φαίνονται, χάνονται, ξαναφαίνονται, ανεβοκατεβαίνουν, ψηλώνουν, χαμηλώνουν, όσο που εξαφανίζονται ολότελα. Οι επιβάτες δεν χορταίνουν το θέαμα.

Το δελφίνι είναι κήτος, δηλαδή ζώο θηλαστικό με αίμα θερμό και πνευμονική αναπνοή. Έχει σώμα παχουλό, μαύρη ράχη και λευκή κοιλιά. Δυο ματάκια μικρά, που μόλις φαίνονται. Μια ουρά μεγάλη και δυνατή, που μοιάζει σα μισοφέγγαρο. Ρύγχος μακρύ και μεγάλο, που μοιάζει σα ράμφος, με σαγόνια γερά οπλισμένα με αμέτρητα δόντια μικρά και πολύ κοφτερά.

Στη γρηγοράδα έρχεται πρώτο. Κανένα ψάρι δεν αποφασίζει να παραβγεί μαζί του στο τρέξιμο. Το δελφίνι έρχεται επίσης πρώτο και στην εξυπνάδα. Σε διάφορα ενυδρεία διατηρούνται δελφίνια σχεδόν ημερωμένα, που γνωρίζουν το φύλακά τους και τροφοδότη τους και δέχονται τροφή από τα χέρια του και παίζουν μαζί του κι εκτελούν διάφορα νούμερα.

Από τα παλιά χρόνια οι ναυτικοί θαυμάζουν και αγαπούν το δελφίνι. Είναι γι' αυτούς μια ζωντανή παρουσία, μια συντροφιά στο απέραντο πέλαγος κι ένα πλάσμα ξένοιαστο κι ελεύθερο, που καλπάζει στα κύματα σαν άλογο και χαίρεται τη θάλασσα. Ταξιδεύει κι αυτό όπως το καράβι τους κι έρχεται κοντά τους και πλέει στο πλευρό του καραβιού, σαν να παραβγαίνει μαζί του στο τρέξιμο, ή προχωρεί κάνοντας γύρους, πλάι, μπροστά, δεξιά, αριστερά και φαίνεται και χάνεται και φεύγει και ξαναέρχεται. Τώρα το βλέπεις μπροστά σου να προσπερνάει το καράβι, σε λίγο το έχεις στο πλευρό σου ή το αφήνεις πίσω, σε λίγο πάλι να το μπροστά να διασταυρώνεται με την πλώρη ή να

βραδυπορεί σαν να σε περιμένει. Και δεν είναι ένα, είναι πολλά, μια θάλασσα γεμάτη από ράχες μαυροπράσινες που αναδύονται και βυθίζονται κάθε στιγμή.

Οι θαλασσινοί τα καμαρώνουν. Περνούν την ώρα τους μαζί τους. Τους αρέσει πολύ αυτό το παιχνιδιάρικο θαλασσινό θηρίο, που δεν πειράζει άνθρωπο ποτέ, που κολυμπάει σαν γοργόνα και ταξιδεύει με χάρη και με λεβεντιά. Το βλέπουν σα στοιχειό, που βγαίνει μέσα από τα κύματα κι έχει πάνω του όλη τη δύναμη και όλη την ομορφιά της θάλασσας. Ξέρουν πως είναι ένα πλάσμα δυνατό κι ελεύθερο κι έχουν ακούσει πως αγαπά τη μουσική και πως δίνει βοήθεια στους ναυαγούς, πως τους παίρνει στην πλάτη του και τους βγάζει έξω στην ξηρά.

Από εδώ ακριβώς ξεφυτρώνει ο μύθος του Αριώνα. Μουσικός ήταν ο Αριώνας και μάγευε με τη μουσική του ανθρώπους και ζώα και πουλιά, και τα δελφίνια πήγαιναν κοντά του, όταν τον άκουγαν να παίζει άρπα ή κάποιο άλλο όργανο μουσικό. Και μια μέρα τον έπιασαν οι πειρατές, καθώς ταξίδευε, και τον απογύμνωσαν και τον πέταξαν στο πέλαγος. Κι ένα δελφίνι έτρεξε αμέσως και τον πήρε στην πλάτη του και τον έβγαλε στο Ταίναρο.

Τα δελφίνια

1. Γιατί είναι ευχάριστη στους επιβάτες ενός πλοίου που ταξιδεύει στο πέλαγος η εμφάνιση δελφινιών;
2. Μπορείτε να περιγράψετε ένα δελφίνι με τα στοιχεία που σας δίνει το κείμενο;
3. Τι το κάνει να ξεχωρίζει ανάμεσα στα άλλα ψάρια;
4. Γιατί οι ναυτικοί από τα παλιά χρόνια θαυμάζουν κι αγαπούν το δελφίνι;
5. Το δελφίνι είναι εχθρικό ή φιλικό απέναντι στον άνθρωπο;
6. Μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το μύθο του Αρίωνα;
7. Να χαρακτηρίσετε με Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) τις προτάσεις που ακολουθούν, σύμφωνα με όσα γράφονται στο κείμενο:
 - α. Τα δελφίνια έχουν μακρύ ρύγχος και γερά σαγόνια με πολλά και κοφτερά δόντια.
 - β. Το δελφίνι είναι ψάρι μοναχικό. Το βλέπουμε να ταξιδεύει συνήθως μόνο.
 - γ. Το δελφίνι αγαπάει τη μουσική και σώζει ναυαγούς.
 - δ. Το δελφίνι μπορεί να ζήσει στο ενυδρείο και σχεδόν να εξημερωθεί.
8. Εσάς σας αρέσουν τα δελφίνια; Βρείτε περισσότερες πληροφορίες γι' αυτά και φωτογραφίες και παρουσιάστε τα στην τάξη σας.

9. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα περιγραφικό κείμενο. Μπορείτε να βάλετε έναν τίτλο δίπλα σε κάθε παράγραφο και στη συνέχεια να τους γράψετε με τη σειρά;

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

10. Μπορείτε να ενώσετε τώρα τους τίτλους των παραγράφων και να γράψετε με λίγα λόγια το νόημα του κειμένου σε 70-80 λέξεις.

11. Μπορείτε να γράψετε ένα κείμενο για το δικό σας αγαπημένο ζώο και να το διαβάσετε στους συμμαθητές σας; Για να περιγράψετε το αγαπημένο σας ζώο, προσπαθήστε να ακολουθήσετε τη σειρά των τίτλων που συμπληρώσατε στην άσκηση 9.

12. Υπογραμμίστε τα επίθετα στις παρακάτω φράσεις του κειμένου και γράψτε τα αντίθετά τους μετά το σύμβολο \neq :

ευχάριστη διασκέδαση	\neq	
μονότονο ταξίδι	\neq	
θάλασσα γεμάτη	\neq	
πλάσμα δυνατό	\neq	

(Για τη συμφωνία επιθέτου – ουσιαστικού βλ. ασκήσεις 97-128 → Γλωσσικές Ασκήσεις, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.)

Η Πεντάμορφη του Κήπου

(ΠΕΡΣΙΑ)

Μια φορά σε μια μακρινή χώρα ζούσε ένας βασιλιάς που είχε ένα μονάκριβο γιο που όλη την ημέρα καθόταν θλιμμένος στο δωμάτιό του και ούτε φίλους είχε ούτε ήθελε να παντρευτεί.

Μια μέρα μια παράξενη γριά πήγε στο παλάτι και ρώτησε τον πρίγκιπα:

«Πρίγκιπά μου, γιατί δε θέλεις να παντρευτείς;»

«Γερόντισσα, είπε ο πρίγκιπας, δε θέλω να παντρευτώ γιατί όλες οι κοπέλες που ξέρω είναι περήφανες, και το μόνο που θέλουν είναι να παριστάνουν τις σπουδαίες».

«Τότε, πρίγκιπά μου, είπε η γερόντισσα, θα σε στείλω να

βρεις μια κοπέλα που ζει μακριά από τους ανθρώπους και ούτε νοιάζεται για τη γνώμη τους και είναι όμορφη σαν το φεγγάρι».

«Πες μου, γερόντισσα, πού θα τη βρω;»

«Πέρα στο βορρά σε μια μακρινή χώρα, ψηλά σε ένα βουνό υπάρχει ένας μεγάλος Κήπος γεμάτος με όλα τα δέντρα του κόσμου. Έχει και μια τεράστια πορτοκαλιά με τρία μεγάλα πορτοκάλια. Μόλις κόψεις και φας και το τρίτο πορτοκάλι θα παρουσιαστεί μπροστά σου η κοπέλα που ζητάς».

Ο πρίγκιπας ξεκίνησε και μετά από μεγάλο ταξίδι έφτασε στον Κήπο που του είχε πει η γερόντισσα. Βρήκε αμέσως την πορτοκαλιά και μόλις έφαγε και το τελευταίο πορτοκάλι από τις φλούδες του πετάχτηκε μια πανέμορφη κοπέλα ολόγυμνη.

Ο πρίγκιπας την τύλιξε με την μπέρτα του, την ανέβασε στο αλόγο του και ξεκίνησε για το παλάτι του.

Όταν κόντευαν να φτάσουν στο παλάτι σταμάτησε σε μια πηγή και είπε στην κοπέλα:

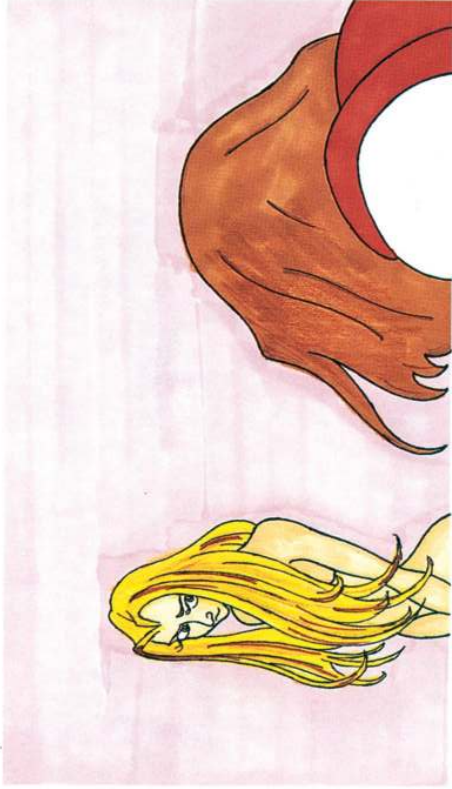
«Περίμενε με εδώ να σου φέρω ρούχα από το παλάτι και να σε παρουσιάσω σαν γυναίκα μου».

«Πρίγκιπά μου, του είπε η κοπέλα, δεν με νοιάζουν τα όμορφα ρούχα ούτε τα στολίδια, μόνο η αγάπη σου είναι πολύτιμη για μένα».

«Εγώ όμως θέλω να σε κάνω αληθινή Βασίλισσα της καρδιάς μου. Περίμενε με, αγαπημένη μου, και θα γυρίσω αμέσως», είπε ο πρίγκιπας και έφυγε για το παλάτι.

Μόλις έφτασε στο παλάτι ο πρίγκιπας έτρεξε αμέσως στους γονείς του, το Βασιλιά και τη Βασίλισσα και τους είπε τι είχε συμβεί.

Αλλά ένας Σύμβουλος του Βασιλιά που είχε μια κόρη και ήθελε να την παντρευτεί με τον πρίγκιπα αφού κρυφάκουσε τα νέα, έτρεξε πρώτος στην πηγή, βρήκε την κοπέλα και τη σκότωσε με το μαχαίρι του.

Ύστερα έριξε το σώμα της σε ένα πηγάδι και γύρισε στο παλάτι.

Όμως στο σημείο που χύθηκε το αίμα από την μαχαίριά φύτρωσε ένα πανέμορφο τριαντάφυλλο που ευωδίαζε σαν το πιο ωραίο άρωμα.

Μόλις έφτασε ο πρίγκιπας στην πηγή έψαξε να βρει την αγαπημένη του αλλά δεν την βρήκε πουθενά. Λυπημένος για το χαμό της ξεκίνησε να γυρίσει πίσω στο παλάτι αλλά εκείνη την στιγμή πρόσεξε το υπέροχο τριαντάφυλλο. Έσκυψε, το έκοψε και το έβαλε στην ζώνη της στολής του.

Μόλις έφτασε στο παλάτι, κλείστηκε στο δωμάτιο του και δε μιλούσε σε κανέναν, ούτε έτρωγε ούτε έπινε.

Λίγες μέρες μετά, ήρθε ξανά στο παλάτι η γερόντισσα. Ρώτησε και πάλι τον πρίγκιπα:

«Πρίγκιπά μου, γιατί δεν θέλεις να παντρευτείς;».

«Άσε με, γερόντισσα, της απαντά ο πρίγκιπας, και την μοναδική μου αγαπημένη την έχασα για πάντα. Και διηγήθηκε στη γερόντισσα όσα έχουν συμβεί.

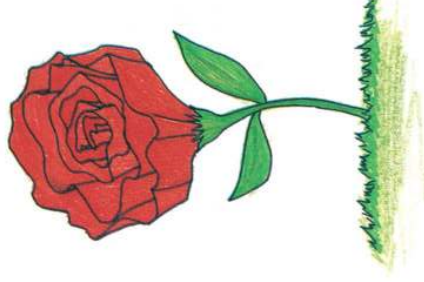
Τότε η γερόντισσα — ήταν καλή μάγισσα — του λέει:

«Πρίγκιπά μου, τίποτα δεν έχασες, η αγαπημένη σου είναι εδώ και σε περιμένει. Φίλησέ την» του είπε και του έδωσε να φιλήσει το τριαντάφυλλο.

Μόλις ο πρίγκιπας φίλησε το τριαντάφυλλο παρουσιάστηκε μπροστά του η πανέμορφη κοπέλα του Κήπου και του διηγήθηκε τι είχε συμβεί.

Αμέσως ο πρίγκιπας έδωσε διαταγή και συνέλαβαν το Σύμβουλο και τον έδιωξαν για πάντα από τη χώρα μαζί με όλη την οικογένειά του.

Λίγες μέρες μετά ο πρίγκιπας παντρεύτηκε την πανέμορφη κοπέλα που δεν την ένοιωζαν τα πλούτη και η δόξα και έζησαν ευτυχισμένοι για πολλά πολλά χρόνια.

Η Πεντάμορφη του κήπου

1. «Μόλις ο πρίγκιπας φίλησε το τριαντάφυλλο παρουσιάστηκε μπροστά του η πανέμορφη κοπέλα του Κήπου και του διηγήθηκε τι είχε συμβεί». Μπορείτε κι εσείς να πείτε τι του διηγήθηκε η κοπέλα;

2. Τι νομίζετε εσείς ότι έπρεπε να πει στον Σύμβουλο ο πρίγκιπας μόλις ανακάλυψε τι είχε κάνει; Γράψτε σε μία παράγραφο το λόγοι του πρίγκιπα προς τον Σύμβουλο, όπου του ανακοινώνει και την τιμωρία του.

3. Προσπαθήστε να βρείτε μέσα στο παραμύθι αυτό λέξεις που ανήκουν στο καθένα από τα μέρη του λόγου και να τις βάλετε στη σωστή θέση στον παρακάτω πίνακα. Μπορείτε να συμβουλευτείτε τη γραμματική σας, για να δείτε πώς ορίζεται κάθε μέρος του λόγου.

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	
Άρθρο	
Ουσιαστικό	
Επίθετο	
Αντωνυμία	
Ρήμα	
Μετοχή	
Επίρρημα	
Πρόθεση	
Σύνδεσμος	
Επιφώνημα	

4. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα αφηγηματικό κείμενο. Μπορείτε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με βάση το κείμενο;

Τόπος (Πού;)	
Χρόνος (Πότε;)	
Ήρωες	
Το πρόβλημα - Ο στόχος	
Η δράση - Τα αποτελέσματα	
Η λύση	

5. Με βάση τα στοιχεία που συμπληρώσατε στον παραπάνω πίνακα γράψτε μια περίληψη σε 70-80 λέξεις.

Αδικία και εξιλέωση

Η Άρτεμη, η θεά του κυνηγιού, γοργή σαν τον άνεμο κι ανελέητη σαν το φως, αστόχησε, κάποια μέρα, στο κυνήγι. Τ' αλάθητα βέλη της δε βρήκανε κανένα στόχο, τα λαμπέρα μάτια της δε βρήκανε καμιά φωλιά.

Καθώς γυρνούσε στον τόπο της, γεμάτη ασίγησθη οργή, έπεσε πάνω σ' ένα βοσκόπουλο που ταίριαζε τραγούδια στη φλογέρα του και καταγινόταν με χαρούμενους σκοπούς.

«Εσύ φταις!», του φώναξε τυφλωμένη από τη μανία της η θεά. «Με τα τραγούδια σου, μου δώχνεις τ' αγρίμια και μου χαλάς το κυνήγι!»

Και φοβερή, η θεά ορμάει πάνω στο αγόρι και του βγάζει τα μάτια.

Μόλις έκανε αυτό το έγκλημα, η Άρτεμη συνήρθε. Ντροπιάστηκε και μετάνιωσε. Κι επειδή ήταν θεά, όσο εύκολα αδικούσε τόσο εύκολα διόρθωνε το κακό. Με μια θείκη αστραπή ξανάδωσε στο βοσκόπουλο το φως του.

Αλλά απ' τα μάτια του, που έπεσαν στο χώμα, άνθισαν άγρια **γαρίφαλα**.

Ζωή Βαλάση,
«Ο κήπος των μεταμορφώσεων»,
εκδ. Κέδρος, 2002

Αδικία και εξιλέωση

1. Αφού διαβάσετε την ιστορία, χωριστείτε σε ζευγάρια, όπου ο **A** θα ρωτάει τον **B** τι έγινε στην ιστορία που διαβάσατε και ο **B** θα δίνει απαντήσεις, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που δίνει το κείμενο.

Ο **A** αρχίζει:

A: Ποια είναι τα πρόσωπα του μύθου;

B: -----

A: Τι έκανε το βοσκόπουλο την ώρα που το συνάντησε η θεά;

B: -----

A: -----

B: -----

Αν ο **A** θέλει να κάνει κι άλλες ερωτήσεις σχετικές με τον μύθο και ο **B** μπορεί να τις απαντήσει βασισμένος στη φαντασία του, συνεχίστε.

2. Γνωρίζετε άλλον μύθο για ένα λουλούδι; Διηγηθείτε τον ο ένας στον άλλο σε ζευγάρια.

3. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα αφηγηματικό κείμενο. Μπορείτε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με βάση το κείμενο;

Τόπος (Πού;)	
Χρόνος (Πότε;)	
Ήρωες	
Το πρόβλημα - Ο στόχος	
Η δράση - Τα αποτελέσματα	
Η λύση	

4. Με βάση τα στοιχεία που συμπληρώσατε στον παραπάνω πίνακα γράψτε μια περιληψη σε 50-60 λέξεις.

5. Σας δίνεται η αρχή μιας ιστορίας: «Επιτέλους φτάσαμε στο δάσος! Όλοι νιώθαμε πολύ χαρούμενοι με αυτήν την εκδρομή. Αμέσως τρέξαμε ανάμεσα στα δέντρα. Και ξαφνικά...». Συνεχίστε την ιστορία περιγράφοντας μια φανταστική ιστορία σε ένα μαγεμένο δάσος. Φανταστείτε πώς ξεκινάει η περιπέτεια, περιγράψτε τα πρόσωπα που παίρνουν μέρος στα γεγονότα που ακολουθούν και τι σκέφτονται και τι αισθάνονται για ό,τι συμβαίνει γύρω τους.

Επιτέλους φτάσαμε στο δάσος! Όλοι νιώθαμε πολύ χαρούμενοι με αυτήν την εκδρομή. Αμέσως τρέξαμε ανάμεσα στα δέντρα. Και ξαφνικά... _____

Το πολυτιμότερο δώρο

Διάφανη, πολύχρωμη και μυρωμένη η πόλη που θα έπαιρνε κάποτε το όνομα Αθήνα, με τη δόξα στα σπλάχνα της, με τη δύναμη στ' ακρογιαλία της κι ένα λαό ανήσυχο στην αγκαλιά της, ήτανε το καμάρι των θεών. Και πιο πολύ, του Ποσειδώνα και της Αθηνάς. Κι οι δυο τη θέλανε, αλλά και τους δυο δεν τους χωρούσε.

Σκέφτηκαν οι θεοί, σκέφτηκαν κι οι άνθρωποι και βρήκαν τη λύση: Όποιος θεός προσφέρει στην πόλη το πολυτιμότερο δώρο, αυτός να γίνει φίλος και προστάτης

της και δικό του να 'ναι το όνομα που θα πάρει η ωραία πόλη.

Άστραψε, βρόντησε ο Ποσειδώνας, ο άρχοντας των αλμυρών νερών, των χαμένων καραβιών... Και χτύπησε με την τριάνα το μενεξεδένιο ιερό βράχο.

– Παντοπινή νικήτρα στους πολέμους, αιώνια θαλασσοκρατόρισα, νά το δώρο μου! φώναξε ο θαλασσινός θεός κι ευθύς, ανάβλυσε μια αλμυρή πηγή, κι ένα άλογο ξεπέταχτηκε... Με τα καπούλια του γερά και γυαλιστερά, με τη χαίτη του ολόρθη, τα μάτια θυμωμένα, τα ρουθούνια όλο αφρούς και τις οπλές του να χτυπούν τη γη σε ρυθμούς πολεμικούς.

Θαύμασαν οι θεοί.

Άστραψε, βρόντησε η Αθηνά και χτύπησε με το δόρυ της το μενεξεδένιο ιερό βράχο.

– Πατρίδα της ποίησης και της λογικής, γεννήτρα των τεχνών και της επιστήμης, γη της ειρήνης, νά το δώρο μου! είπε η ευγενική θεά, και μια **ελιά** βλάστησε στο βράχο, μικρή, φουντωτή και σαπνένια, φορτωμένη καρπούς.

Θαύμασαν οι άνθρωποι. Και πήρανε τη θεά και τ' όνομά της για την πόλη τους.

Ζωής Βαλάση, «Ο κήπος των μεταμορφώσεων», εκδ. Κέδρος, 2002

Το πολυτιμότερο δώρο

1. α. Γιατί η Αθήνα ήταν το καμάρι του Ποσειδώνα και της Αθηνάς;
β. Ποιες ευχές και ποια δώρα έδωσε ο κάθε θεός στην πόλη;
γ. Ποιος είναι ο ιερός βράχος όπου σύμφωνα με το μύθο έγινε ο αγώνας Ποσειδώνα – Αθηνάς; Βρείτε τον σε χάρτη της Αθηνάς.

2. Γιατί πιστεύετε ότι οι άνθρωποι προτίμησαν τη θεά Αθηνά από τον Ποσειδώνα για προστάτη της πόλης τους; Γράψτε την απόφασή τους, όπως την ανακοίνωσαν επίσημα στους δύο θεούς.
3. Γράψτε την περίληψη του κειμένου σε 50-60 λέξεις.

4. Ερευνήστε στα βιβλία της Ιστορίας τον μύθο σχετικά με το όνομα της Αθηνάς. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές βρίσκετε στα δύο κείμενα;
5. Δείτε τον γεωφυσικό χάρτη της Αττικής. Ποια δάση έχει η Αττική;

ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ
ΠΑΝΕ ΠΑΝΤΟΥ

ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ

η θάλασσα

Ένα ταξίδι πάνω στο καβούκι της θαλάσσιας χελώνας...

Συχνά οι άνθρωποι αναρωτιούνται: «Μα γιατί οι θαλάσσιες χελώνες κινδυνεύουν αφού γεννούν τόσα πολλά αυγά;» ή «Σε τι μας χρησιμεύουν οι χελώνες και πρέπει να προστατευτούν;». Αυτά είναι τα πιο συνηθισμένα ερωτήματα που ακούμε. Στις παρακάτω γραμμές, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σε κάποια από αυτά.

Τότε που δεν υπήρχαν ακόμη άνθρωποι...

Οι χελώνες είναι ερπετά που ζουν στον πλανήτη εδώ και 150 εκατομμύρια χρόνια, από την εποχή των δεινοσαύρων. Εκείνη την εποχή ήταν αρκετά διαφορετικές απ' ό,τι στις μέρες μας. Το αρχαιότερο απολιθωμά θαλάσσιας χελώνας που βρέθηκε, ονομάστηκε «Αρχέλων» και είχε μήκος περίπου όσο ένα μικρό αυτοκίνητο. Δεινόσαυροι δεν υπάρχουν πια. Οι χελώνες, όμως, συνεχίζουν να ζουν στη στεριά, στο γλυκό νερό και στη θάλασσα. Αν όμως οι άνθρωποι συνεχίσουν να αδιαφορούν για το περιβάλλον, είναι πιθανό οι επόμενες γενιές να τις βλέπουν μόνο σε φωτογραφίες...

Μύθοι και ιστορίες...

Ένας ινδικός μύθος αναφέρει πως η γη στηρίζεται στις πλάτες τριών ελεφάντων, κι αυτοί με τη σειρά τους στέκονται στο καβούκι μιας γιγάντιας θαλάσσιας χελώνας που κολυμπά στη θάλασσα του απείρου. Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, η θαλάσσια χελώνα ήταν το ιερό ζώο της Αφροδίτης και του Ποσειδώνα.

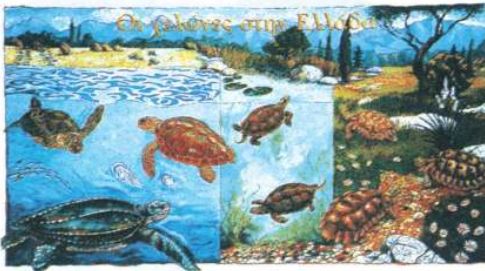
Μάλιστα, ένα από τα πρώτα ελληνικά νομίσματα, ο στατήρας της Αίγινας, του 5ου αιώνα π.Χ., απεικονίζει μια θαλάσσια χελώνα.

Μάδε να τις ξεχωρίζεις!

Στην Ελλάδα συναντούμε οκτώ είδη χελωνών. Τα τρία είναι της ξηράς, τα δύο του γλυκού νερού και άλλα τρία είδη είναι της θάλασσας.

Η Δερματοχελώνα, η μεγαλύτερη απ' όλες, είναι θαλάσσια και ονομάζεται έτσι επειδή έχει στο καβούκι της σκληρό δέρμα. Η Πράσινη χελώνα είναι αποκλειστικά χορτοφάγος, η μόνη από τις θαλάσσιες χελώνες, και η Καρέττα είναι η πιο συνηθισμένη στη Μεσόγειο και το μόνο είδος που γεννάει τα αυγά της σε ελληνικές παραλίες. Μια σημαντική διαφορά των θαλάσσιων χελωνών από αυτές της ξηράς και του γλυκού νερού είναι ότι δεν μπορούν να κρύψουν το κεφάλι και το πτερύγι τους μέσα στο καβούκι τους.

Ακολουθώντας τα κνάρια της Καρέττα...

Κάθε χρόνο, από το Μάιο μέχρι τον Αύγουστο, σε παραλίες της Ζακύνθου, της Πελοποννήσου και της Κρήτης, οι θηλυκές Καρέττα βγαίνουν στη στεριά κατά τη διάρκεια της νύχτας για να γεννήσουν. Μέσα σ' ένα λάκκο με μισό μέτρο περίπου βάθος, γεννούν κατά μέσο όρο 120 αυγά που έχουν μέγεθος και σχήμα ίδιο με το μπαλάκι του πινγκ-πονγκ. Έπειτα τα σκεπάζουν με άμμο και γυρίζουν στη θάλασσα. Μπορεί να επιστρέψουν το ίδιο καλοκαίρι για δεύτερη ή και τρίτη φορά και να φτιάξουν καινούργιες φωλιές, πάντα στην ίδια περιοχή. Περίπου δύο μήνες αργότερα, εκκολάπτονται τα αυγά. Οι νεοσσοί (τα χελωνάκια) έχουν μήκος 5-6 εκατοστά -περίπου όσο ένα σπιρτόκουτο- και χρώμα σκούρο γκριζο. Μόλις γεννηθούν, τρέχουν προς τη θάλασσα. Από τα χίλια όμως που μπορεί να γεννηθούν μέσα σ' ένα καλοκαίρι, πιστεύεται ότι μόνο ένα θα καταφέρει να ενηλικιωθεί και να φτιάξει τη δική του φωλιά...

Τίως έχεις ακούσει πολλά για την Καρέττα, τη γνωρίζεις όμως πραγματικά;

Η Καρέττα -το επιστημονικό της όνομα είναι *Caretta caretta*- φτάνει σε μήκος το ένα μέτρο και σε βάρος τα 80 κιλά περίπου. Τρέφεται με μέδουσες, κοχύλια, μύδια, σχινούς και άλλους αργοκίνητους οργανισμούς, καθώς δύσκολα προφταίνει τα ψάρια. Στο καβούκι της ζουν μικροί οργανισμοί που μοιάζουν με πεταλίδες, ανήκουν στα αρθρόποδα και ονομάζονται βάλανοι.

Αν θέλει κανείς να ξεχωρίσει το φύλο μιας Καρέττα, σ' αυτό βοηθά η ουρά της, που είναι πολύ μεγαλύτερη στις αρσενικές!

Όπως όλα τα ερπετά, έτσι και οι θαλάσσιες χελώνες αναπνέουν με πνεύμονες, και μπορούν να περμαίνουν κάτω από το νερό πολύ περισσότερη ώρα από τους ανθρώπους.

ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ
ΠΑΝΕ ΠΑΝΤΟΥ

Χελώνα

Μα πού είναι πια οι ήσυχες παραλίες και τα καθαρά νερά;

Όπως και για τα περισσότερα ζώα της θάλασσας, έτσι και για τις θαλάσσιες χελώνες τα πράγματα γίνονται όλο και δυσκολότερα. Η μεγάλη ανάπτυξη του τουρισμού και η αδιαφορία των ανθρώπων έχει καταστρέψει πολλές από τις περιοχές αναπαραγωγής της Καρέττα, γεγονός που αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή γι' αυτή.

Θέλει φίλους τους ανθρώπους...

Όπως κάθε ζώο, έτσι και οι θαλάσσιες χελώνες έχουν τους φυσικούς εχθρούς τους (θαλασσοπούλια, αλεπούδες, μεγάλα ψάρια κ.ά.). Αυτοί όμως υπήρχαν πάντα σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους. Δυστυχώς, τα προβλήματά τους ξεκινούν από τον άνθρωπο...

Εκατοντάδες χελώνες μπλέκονται κάθε χρόνο σε αλιευτικά εργαλεία. Άλλες φορές, τραυματίζονται από τις προπέλες των ταχυπλόων, καθώς λιάζονται στην επιφάνεια του νερού. Και δυστυχώς, πολλές θανατώνονται σκόπιμα από ανθρώπους. Κινδυνεύουν όμως και οι φωλιές και τα χελωνάκια πριν ακόμα φτάσουν στο νερό.

...κάποιοι είναι πράγματι φίλοι της!

Ο «Αρχέλων - Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας», έχει ως σήμα το αρχαίο νόμισμα, το στατήρα της Αίγινας. Ιδρύθηκε πριν από 16 χρόνια, με σκοπό την έρευνα, την προστασία των θαλάσσιων χελωνών και την ενημέρωση του κοινού. Κάθε χρόνο οργανώνει προγράμματα στις περιοχές όπου γεννάει η Καρέττα. Έλληνες και ξένοι εθελοντές συμμετέχουν σ' αυτά: προστατεύουν τις φωλιές, τα χελωνάκια και ενημερώνουν τους επισκέπτες. Ανάμεσά τους χιλιάδες παιδιά ενημερώνονται κάθε χρόνο με το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αγωγής (παιδιά, ευκαιρία να ενημερώσετε τους δασκάλους σας!).

Ούτε μία, ούτε δύο, αλλά τέσσερις νεροχελώνες έχει ο αναγνώστης μας Γιάννης Βέργος, 6,5 χρόνων, που συμμετείχε στο διαγωνισμό μας «Πες μου μια λέξη», δηλώνοντας ότι ισοθετεί τη λέξη «χελώνα» επειδή αγαπά πολύ τις χελώνες.

Νοσοκομείο για χελώνες! Να ποιος θα τις φροντίσει!

Το 1994, ιδρύθηκε το Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιων Χελωνών, το μοναδικό νοσοκομείο για θαλάσσιες χελώνες στη Μεσόγειο. Βρίσκεται στη Γλυφάδα Αττικής –σε χώρο που έχει παραχωρηθεί από το Δήμο– και στεγάζεται σε βαγόνια τρένου, δωρεά του ΟΣΕ. Εκεί περιδάλνονται τραυματισμένες ή άρρωστες θαλάσσιες χελώνες απ' όλη την Ελλάδα. Παραμένουν στο Κέντρο μέχρι να αναρρώσουν και να γυρίσουν πάλι στη θάλασσα. Μέχρι σήμερα, 70 χελώνες έχουν απελευθερωθεί στο φυσικό τους περιβάλλον.

Αν λοιπόν θέλετε να μάθετε περισσότερα για τις θαλάσσιες χελώνες, και ίσως να δείτε κάποια από κοντά, μη διστάσετε να το επισκεφτείτε με γονείς και φίλους! Είναι ανοιχτό κάθε μέρα (και τα Σαββατοκύριακα) από τις 10 π.μ. μέχρι τις 2 μ.μ. και από τις 5 μ.μ. τις 8 μ.μ.

Ακόμα κι εσύ, όμως, μπορείς να τις βοηθήσεις. Θα το κάνεις...;

- Μάθε περισσότερα για τις θαλάσσιες χελώνες μέσα από τις εκδόσεις του Συλλόγου Αρχέλων (βιβλία, παιχνίδια, αφίσες κ.ά.), που θα βρεις στα γραφεία του, Σολωμού 57, Αθήνα (τηλ. 5231342), ή στο Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιων Χελωνών, 3η μαρίνα Γλυφάδας (τηλ. 8982600).
- Γιοθέτησε μια θαλάσσια χελώνα!
- Αν βρίσκεσαι κοντά στη Ζάκυνθο, στον Κυπαρισσιακό και στο Λακωνικό κόλπο, καθώς και στις παραλίες του Ρεθύμνου, των Χανίων και της Μεσσαράς, κάνε μια επίσκεψη στους σταθμούς ενημέρωσης του Συλλόγου.
- Κάνε απλά, αλλά πολύ χρήσιμα πράγματα:

- μην πετάς σκουπίδια στην παραλία
- μην πηγαίνεις στην παραλία τη νύχτα
- να ειδοποιείς το Σύλλογο όταν βρίσκει κάποια τραυματισμένη χελώνα.
- μίλησε σε γνωστούς και φίλους. Είναι σίγουρο πως πολλοί μαζί μπορούμε να πετύχουμε περισσότερα.
- Για οποιαδήποτε πληροφορία χρειαστείς, επικοινωνήστε: ΑΡΧΕΛΩΝ Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, Σολωμού 57, 104 32, Αθήνα, τηλ./fax: 5231342

Και μην ξεχνάς:
«Μπορούμε να ζήσουμε μαζί»!

Απειλείται η θαλάσσια χελώνα

1. Τι είδους ζώα είναι οι χελώνες;
2. Πού ζουν οι χελώνες;
3. Τι λέει η ελληνική μυθολογία για τη θαλάσσια χελώνα;
4. Τι είναι η Καρέττα Καρέττα; Πού ζει; Σε ποιο μέγεθος φτάνει;
5. Σε ποιες ελληνικές παραλίες γεννάει τα αυγά της η Καρέττα Καρέττα ;
6. Περιγράψτε ένα χελωνάκι Καρέττα Καρέττα που μόλις βγήκε από το αυγό. Πώς είναι; Τι κάνει; Πόσες πιθανότητες έχει να επιβιώσει και να ενηλικιωθεί;
7. Ποια είναι η μεγαλύτερη χελώνα που ζει στην Ελλάδα;

α. Η Δερματοχελώνα β. Η πράσινη χελώνα γ. Η Καρέττα Καρέττα

8. Τι τρώει η χελώνα Καρέττα Καρέττα;
9. Ποιοι είναι οι εχθροί της; Από τι κινδυνεύει;
10. Τι είναι ο «Αρχέλων – Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας»; Σε ποια διεύθυνση βρίσκονται τα γραφεία του συλλόγου αυτού;
11. Τι είναι το Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιων Χελωνών; Πού βρίσκεται; Τι υπηρεσίες προσφέρει;
12. Πότε μπορούν τα παιδιά να επισκέπτονται το Κέντρο αυτό για να μαθαίνουν περισσότερα για τις θαλάσσιες χελώνες;
13. «Ακόμα κι εσύ, όμως, μπορείς να τις βοηθήσεις. Θα το κάνεις;»: Να βρείτε την ερωτηματική πρόταση του αποσπάσματος. Πώς την αναγνωρίσατε;

14. «Κάνε απλά, αλλά πολύ χρήσιμα πράγματα:

- μην πετάς σκουπίδια στην παραλία
- μην πηγαίνεις στην παραλία τη νύχτα
- μίλησε σε γνωστούς και φίλους»

- Βρείτε τις προτάσεις μέσα στο κείμενο. Δείτε τες όλες προσεκτικά. Τι εκφράζουν; Δίνουν μήπως κάποια πληροφορία στον αναγνώστη ή του λένε να κάνει ή να μην κάνει κάτι;
- Βρείτε τις προτάσεις που έχουν άρνηση [π.χ. μη(ν), δε(ν)].

ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΠΑΝΕ ΠΑΝΤΟΥ

Είναι πανέμορφα...

της Ελένης Σβορώνου

«Θα σας πω μια λέξη και θα μου πείτε γρήγορα τι σας έρχεται στο νου» είπε ο θεός Ντόναλντ στα ανιψάκια του για να τους ακονίσει το μυαλό. «Απειλούμενα!»
 – «Καρέττα καρέττα» είπε ο Χιούη.
 – «Μονάχους μονάχους» είπε ο Λιούη.
 – «Αρκούδα αρκούδα! Εεεεε, γράψτε λάθος, καφέ αρκούδα εννοούσα» είπε ο Ντιούη.
 – «Μπράβο φωτισμένα μου μυαλά! Μήπως, όμως, γνωρίζετε και κανένα φυτό που να απειλείται;» είπε με σαρδόνιο χαμόγελο ο Ντόναλντ. «Εάν μου πείτε έστω κι ένα, θα σας κεράσω σινεμά λούνα παρκ και μαλλί της γριάς».
 Μήπως μπορείτε να βοηθήσετε τα ανίψια του Ντόναλντ να κερδίσουν το σινεμά; Δύσκολο, ε; Δύσκολο γιατί όλοι γνωρίζουμε απειλούμενα ζώα της πατρίδας μας και άλλων περιοχών του κόσμου, αλλά τα καημένα τα φυτά ξεχνάμε ότι κι αυτά αναπνέουν και έχουν ζωή!

Ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη φυτών

Ανάμεσα στα 6.000 είδη φυτών που φυτρώνουν στην Ελλάδα, πολλά είναι ενδημικά. Δηλαδή, δε συναντιούνται παρά μόνο στη χώρα μας. Ανάμεσά τους και αυτή η καμπανούλα (δεξιά).

Επιστημονικό όνομα:

Campanula reiseri.

Ακούγεται ωραίο,

αλλά τι να το κάνει;

Φυτρώνει μόνο σε

δύο ακατοίκητα

νησάκια στις

Βόρειες

Σποράδες, στα

Γιούρα και στην

Κυρά Παναγιά.

Ίσως κάποτε να

συμβίωνε με τον

άνθρωπο αρμονικά.

Τώρα, όμως, καμπανούλα

και άνθρωπος φαίνεται να

έχουν πάρει οριστικά διαζύγιο.

Ελλάδα: βοτανικός παράδεισος

Τι θα λέγατε για ένα ακόμη προβληματάκι; Στη Μεγάλη Βρετανία, που έχει έκταση 244.000 τετρ. χλμ., υπάρχουν 2.000 είδη φυτών. Μπορείτε να φανταστείτε πόσα είδη υπάρχουν στην Ελλάδα, που έχει έκταση 131.944 τετρ. χλμ; (Προτού αρχίσετε να βγάξετε ποσοστά και αναλογίες, σας προειδοποιούμε: η φύση επιφυλάσσει εκπλήξεις!)
 Λύση: 6.000 είδη! Μόνο η Κρήτη έχει 2.000 είδη, δηλαδή όσα η Μεγάλη Βρετανία!

Για να δούμε πού οφείλεται αυτή η μεγάλη ποικιλία:

- **Γεωγραφική θέση.** Η Ελλάδα βρίσκεται στο σταυροδρόμι Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης κι έτσι «φιλοξενεί» είδη και από τις τρεις ηπείρους.

- **Ποικιλία μικροκλιμάτων.** Μεσογειακό κλίμα, λέει η γεωγραφία μας. Αλλά την ίδια στιγμή που στην Πίνδο χιονίζει, εσείς μπορείτε να κάνετε ηλιοθεραπεία (που λέει ο λόγος) στην Κρήτη! Το μικροκλίμα είναι οι ιδιαίτερες κλιματικές συνθήκες που επικρατούν σ' έναν τόπο.

- **Γεωλογική ιστορία.** Εκρήξεις ηφαιστειών, διαδοχικές βυθίσεις και αναδύσεις της επιφάνειας του εδάφους στην προϊστορική εποχή, γενικά ένα «ανήσυχο έδαφος» δημιούργησε νησιά, βουνά, σπηλιές φαράγγια, χαράδρες, αυτό που εννοούμε με την έκφραση «έντονο ανάγλυφο» ή «πλούσιος οριζόντιος και κάθετος διαμελισμός».

Δύο είδη orchideas (δεξιά και κάτω αριστερά), ενδημικά της Κρήτης και της Ρόδου, αντίστοιχα. Οι αριθμοί πάλι εντυπωσιάζουν. Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί 742 ενδημικά είδη, ενώ στην Πολωνία 3, στη Δανία 1, στην Ιρλανδία κανένα! Η ποικιλία των ενδημικών αυξάνεται στη Μεσόγειο. Στην Ιταλία υπάρχουν 712 και στην Ισπανία 941 είδη. Η γεωγραφική θέση και το κλίμα της Μεσογείου ευνοούν τον ενδημισμό.

Τριακόσια περίπου είδη φυτών έχουν χαρακτηριστεί σπάνια και απειλούμενα σύμφωνα με το «Κόκκινο Βιβλίο των σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας» του WWF Ελλάς. Κρόκοι, φριτιλλάρια, κρίνοι, παλιάντες... Λουλούδια με ωραία χρώματα κι ονόματα που αγωνίζονται να ζήσουν στα απόκρημνα και απόμερα μέρη, που αυτά, ευτυχώς, γλίτωσαν από τα ξενοδοχεία, τον τουρισμό και την τιμμεντοποίηση.

Είναι πανέμορφα...

1.
 - α. Για ποιους λόγους η Ελλάδα έχει μεγάλη ποικιλία φυτών;
 - β. Γιατί απειλούνται με εξαφάνιση ορισμένα φυτά, σύμφωνα με το κείμενο; Μπορείτε να αναφέρετε κι άλλους κινδύνους που σκεφτήκατε μόνοι σας;

2. Ποια φυτά υπάρχουν στην περιοχή όπου εσείς ζείτε; Μιλήστε γι' αυτά.

3. Ως τάξη, γράψτε ένα ομαδικό γράμμα προς τον υπουργό Περιβάλλοντος, στο οποίο θα του αναφέρετε τα σπάνια και απειλούμενα φυτά της περιοχής σας και θα ζητάτε να λάβει μέτρα για την προστασία τους και να σας πληροφορήσει σχετικά με το τι έχει γίνει μέχρι σήμερα για να προστατευτούν τα δάση και τα φυτά της περιοχής σας. Αρχίστε με την προσφώνηση: «Αξιότιμε κύριε υπουργέ, ...» και τελειώστε το επίσημο αυτό γράμμα με τις φράσεις:
«Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την απάντησή σας και σας καλούμε να επισκεφθείτε τη Θράκη. Με εκτίμηση, ...».
Σιγουρευτείτε ότι έχετε υπογράψει όλοι το γράμμα πριν το στείλετε.

4. Διαβάστε την πρώτη παράγραφο του κειμένου και προσπαθήστε να απαντήσετε στο ερώτημα του Ντόναλντ. Για να επιβεβαιώσετε τις σωστές απαντήσεις για απειλούμενα φυτά, ρωτήστε τον καθηγητή της Γεωγραφίας και τον καθηγητή της Βιολογίας ή ζητήστε από την οργάνωση WWF Ελλάς να στείλει στο σχολείο σας το «Κόκκινο Βιβλίο των σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας».
5. Το κείμενο συνοδεύεται από πολλές μικρές εικόνες. Πολλά κείμενα που συναντάμε γύρω μας συνοδεύονται από εικόνες, χάρτες, σχήματα και διάφορα σύμβολα. Σε τι πιστεύετε ότι βοηθάει αυτό; Αν δεν υπήρχαν εικόνες, θα κατανοούσατε το κείμενο με μεγαλύτερη ή με μικρότερη δυσκολία;

ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΠΑΝΕ ΠΑΝΤΟΥ

Η 21η Μαρτίου έχει καθιερωθεί ως η Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας. Τι είναι Δασοπονία; Είναι η επιστήμη που ασχολείται με τη συντήρηση και την εκμετάλλευση των δασών προς όφελος του ανθρώπου. Ασχολείται με την ανάπτυξη και την καλλιέργεια φυσικών και τεχνητών δασών, αλλά και με την προστασία του εδάφους, του νερού και της πανίδας του δάσους. Με αυτή την αφορμή ελάτε να μιλήσουμε για τα δάση...

Τι είναι το δάσος;

Είναι μια βιοκοινότητα. Ένα σύνολο δέντρων που «συγκοιτούν» σε μεγάλη επιφάνεια με άλλα φυτά, έντομα, πουλιά και ζώα, επιδρώντας το ένα στο άλλο, αλλά και στο περιβάλλον τους (έδαφος, κλίμα, άλλα φυτά και ζώα).

Το δάσος... πολυκατοικία!

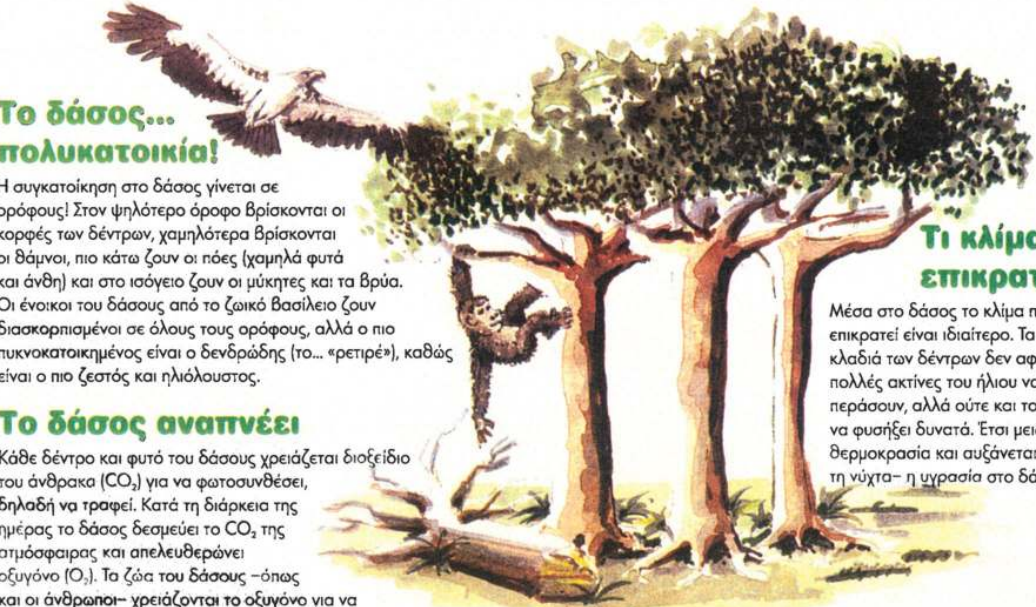
Η συγκοιτοκία στο δάσος γίνεται σε ορόφους! Στον ψηλότερο όροφο βρίσκονται οι κορφές των δέντρων, χαμηλότερα βρίσκονται οι θάμνοι, πιο κάτω ζουν οι πόες (χαμηλά φυτά και άνθη) και στο ισόγειο ζουν οι μύκητες και τα βρύα. Οι ένοικοι του δάσους από το ζωικό βασίλειο ζουν διασκορπισμένοι σε όλους τους ορόφους, αλλά ο πιο πυκνοκατοικημένος είναι ο δενδρώδης (το... «ρετιρέ»), καθώς είναι ο πιο ζεστός και ηλιόλουστος.

Το δάσος αναπνέει

Κάθε δέντρο και φυτό του δάσους χρειάζεται διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) για να φωτοσυνθέσει, δηλαδή να τραφεί. Κατά τη διάρκεια της ημέρας το δάσος δεσμεύει το CO₂ της ατμόσφαιρας και απελευθερώνει οξυγόνο (O₂). Τα ζώα του δάσους –όπως και οι άνθρωποι– χρειάζονται το οξυγόνο για να ζήσουν, ενώ με την εκπνοή τους επιστρέφουν το CO₂ στην ατμόσφαιρα για να χρησιμοποιηθεί από τα φυτά.

Τι κλίμα επικρατεί;

Μέσα στο δάσος το κλίμα που επικρατεί είναι ιδιαίτερο. Τα πυκνά κλαδιά των δέντρων δεν αφήνουν πολλές ακτίνες του ήλιου να περάσουν, αλλά ούτε και τον άνεμο να φυσήσει δυνατά. Έτσι μειώνεται η θερμοκρασία και αυξάνεται –ειδικά τη νύχτα– η υγρασία στο δάσος.

Δάσος σημαίνει βροχή

Εκτός από CO₂ τα φύλλα των δέντρων απελευθερώνουν και νερό (H₂O) με τη μορφή υδρατμών. Οι υδρατμοί συγκεντρώνονται στην ατμόσφαιρα προετοιμάζοντας τη βροχή. Δέκα στρέμματα με οριζές εξατμίζουν 20.000 λίτρα νερό την ημέρα!

Τα δάση της Γης

Τα δάση, όπως και οι λαοί, εμφανίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά από τόπο σε τόπο, ανάλογα με το κλίμα και τον τύπο του εδάφους.

WWF/M. Günther. Παραποτάμιο δάσος.

WWF/M. Günther. Δασική έκταση κοντά στον ποταμό Νέστο.

Στη ζώνη του Ισημερινού βρίσκονται τα αρχαιότερα, μεγαλύτερα και πλουσιότερα δάση της Γης: τα τροπικά δάση. Το κλίμα εκεί είναι πολύ ζεστό και υγρό λόγω των καθημερινών βροχοπτώσεων. Τα δέντρα και τα φυτά αναπτύσσονται υπερβολικά και συναντούμε μια τεράστια ποικιλία εντόμων, πουλιών και θηλαστικών, πολλά από τα οποία δεν έχουν ακόμα ανακαλυφθεί!

Οι Εθνικοί Δρυμοί

Στην Ελλάδα υπάρχουν 10 μεγάλες δασικές περιοχές που καλύπτουν έκταση 650.000 στρεμμάτων. Αυτές ονομάζονται «Εθνικοί Δρυμοί». Βρίσκονται στην Πάρνηθα, στο Σούνιο, στον Όλυμπο, στον Παρνασσό, στην Πίνδο, στις Πρέσπες, στην Οίτη, στο φαράγγι του Βίκου, στη Σαμαριά και στον Λίνο. Θα γράψουμε περισσότερα γι' αυτούς σε επόμενα φύλλα της εφημερίδας.

WWF/M. Günther. Δάσος Ροδόνης.

Περπατώ εις το δάσος

1.
 - α. Τι είναι η δασοπονία και με τι ασχολείται;
 - β. Τι σημαίνει βιοκοινότητα;
 - γ. Γιατί ένα δέντρο παρομοιάζεται με πολυκατοικία; Ποιοι είναι οι «όροφοί» του;
 - δ. Ποιος χρειάζεται το οξυγόνο που δίνει το δάσος και ποιος χρειάζεται το διοξείδιο του άνθρακα που δίνουν με την αναπνοή τους τα ζώα και οι άνθρωποι;
 - ε. Πού βρίσκονται τα μεγαλύτερα δάση της Γης;
 - στ. Βρείτε στον χάρτη πού είναι οι τόποι που αναφέρονται στο κείμενο.

2. Τι σημαίνει «εθνικός δρυμός»; Υπάρχει κάποιο προστατευόμενο μεγάλο δάσος στην περιοχή σας; Συγκεντρώστε πληροφορίες γι' αυτό.

3. Θα μπορούσατε να δώσετε έναν άλλο τίτλο στο κείμενο;

4. Δύο δέντρα αλληλογραφούν. Χωριστείτε σε ζευγάρια. Ο Α γράφει ένα γράμμα εκ μέρους ενός δέντρου το οποίο ζει σε έναν εθνικό δρυμό και ο Β γράμμα εκ μέρους ενός δέντρου που ζει σε ένα μικρό πάρκο στο κέντρο της πόλης.
Μιλάνε για τις συνθήκες ζωής τους, τα προβλήματα, τους φόβους τους, τις ελπίδες τους. Και τα δύο δέντρα είναι περήφανα που προσφέρουν τόσα στους ανθρώπους και στη φύση.

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΟΥΜΕ ΣΤΗ... ΘΑΛΑΣΣΑ

1

Ο δάσκαλος στο σχολείο λέει στα παιδιά:
 - Το υποβρύχιο που βούλιαξε είχε μηχανή 1000 άλογα.
 Και πετάγεται ο Τοτός:
 - Και πνίγηκαν όλα τα άλογα, κύριε;

2

Ο θεός:
 Αν άνοιγε μια τρύπα στη βάρκα, παιδιά, και έμπαινε νερό τι θα κάνατε;
 Τα ξεφτέρια ανίψια:
 Θα ανοίγαμε κι άλλη μια, για να βγαίνουν τα νερά.

1. Τι σας έκανε να γελάσετε στο 1ο ανέκδοτο; Γιατί η απορία του Τοτού είναι αστεία;
2. Τι σας έκανε να γελάσετε στο 2ο ανέκδοτο; Γιατί η ιδέα που έχουν τα ξεφτέρια ανίψια είναι αστεία;
3. Εσείς τι θα κάνατε αν βρισκόσασταν μέσα σε μια βάρκα κι άνοιγε μια τρύπα;

Δραστηριότητες

Βρείτε την άσχετη λέξη και διώξτε τη

Με βάση τη λογική και τις γνώσεις σας βρείτε ποια είναι η άσχετη από τις παρακάτω λέξεις:

1

Σαμοθράκη

2

Καπετάνιος

Αλόνησος

Μηχανικός

θάσος

Καμαρότος

Λήμνος

Υδραυλικός

Κέρκυρα

Ναύτης

Σκιάθος

Θερμαστής

Σκόπελος

Χωρίστε σε ομάδες

Παρακάτω σας δίνονται λέξεις που έχουν σχέση με τη θάλασσα.

Χωρίστε τις σε δύο ομάδες.

Προσέξτε κάθε ομάδα να περιέχει αντικείμενα του ίδιου είδους:

Καράβι, υποβρύχιο, αγκίστρι, ιστιοφόρο, πετονιά, δίχτυ, πλοίο.

ΟΜΑΔΑ 1

ΟΜΑΔΑ 2

Ελάτε να διασκεδάσουμε στη... θάλασσα

Φανταστείτε μια ιστορία

Θάλασσα, δελφίνι, καράβι, ναυαγός, τρικυμία (φουρτούνα):

Χρησιμοποιήστε τις παραπάνω λέξεις για να φανταστείτε και να γράψετε μια αστεία ιστορία.

1. Γιατί υπερηφανεύεται ο γάτος στο πρώτο σκίτσο;
2. Ποιος είναι ο Τηλέμαχος;
3. Γιατί ο γάτος νιώθει έκπληξη στο τρίτο σκίτσο;
4. Τι σας έκανε να γελάσετε στην ιστορία αυτή;

Δραστηριότητες

Προσπαθήστε να λύσετε το σταυρόλεξο που ακολουθεί:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	

Οριζόντια

1. Ευχάριστη ασχολία με τη θάλασσα για μικρούς και μεγάλους
2. Κλωστή . . . του ψαρά. Δένει στην άκρη της το αγκίστρι
4. Το ψάρι τρώει το δόλωμα και πιάνεται σε αυτό
6. Σκάφη που ταξιδεύουν κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας
7. Πλοίο που ταξιδεύει με πανιά
9. Νησί του βορείου Αιγαίου
11. Νησί που βρίσκεται απέναντι από την Καβάλα

Κάθετα

1. Εργάζεται σε πλοίο
8. Το πλοίο αλλιώς
9. Το πέλαγος που βρέχει τις ακτές του νομού σας
17. Σε αυτήν φτιάχνουν τα παιδιά κάστρα με κουβαδάκια

ΣΧΩΣΤΕ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΓΗ

Είναι κοινό μυστικό ότι η φυσική ισορροπία του πλανήτη μας έχει διαταραχτεί και απειλείται συνεχώς από νέα προβλήματα. Κάθε μέρα, η μόλυνση του περιβάλλοντος αυξάνεται, τα σκουπίδια πολλαπλασιάζονται. Τα δάση περιρριζώνονται. Έχετε σκεφτεί ότι ακόμα και πράγματα που χρησιμοποιούμε καθημερινά, όπως τα σπινερί, τα απορρυπαντικά, το ψυγείο μας, περιέχουν χημικές ουσίες που μολύνουν ανεπανόρθωτα το περιβάλλον; Οι συνέπειες είναι πολλές. Όπως, για παράδειγμα, η καταστροφή του στρώματος του όζοντος, που είναι τόσο πολύτιμο για τη ζωή στη Γη, καθώς μας προστατεύει από τις υπερύβες ακτίνες. Λόγω της ρύπανσης του περιβάλλοντος, μία μεγάλη τρύπα έχει εμφανιστεί στο στρώμα του όζοντος με ανυπολόγιστες συνέπειες στη ζωή των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών.

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΑΠΟ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ περιέχει πληροφορίες και μία βιντεοκασέτα για την ανακύκλωση του γυαλιού, των μετάλλων, του πλαστικού και του χαρτί. Ακόμη μέσα στο κουτί θα βρει κανείς υλικά και διασκεδαστικές ιδέες για να αξιοποιήσει κανείς πράγματα που βρίσκονται στα σκουπίδια. Τα χρησιμοποιημένα υλικά δεν είναι για πέταμα, αλλά μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν και να μεταμορφωθούν σε μικρά έργα τέχνης. Η ανακύκλωση είναι διασκεδαστική!

ΤΟΝΟΙ ΑΠΟ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

Εκατομμύρια τόνοι σκουπιδιών πετώνονται κάθε μέρα από τα σπίτια, τα εργοστάσια, ακόμη κι από τα σχολεία! Να φανταστείτε κανείς ότι ο καθένας από μας παράγει καθημερινά 1 κιλό σκουπίδια. Μόνο στην Ελλάδα παράγονται 3 εκατομμύρια τόνοι σκουπίδια κάθε μέρα. Ο όγκος των σκουπιδιών μεγαλώνει, οι πρώτες ύλες σπαταλώνονται, και πολλή ενέργεια ξοδεύεται άσκοπα. Αλήθεια, πόσα από αυτά τα σκουπίδια θα μπορούσαν να ξαναχρησιμοποιηθούν;

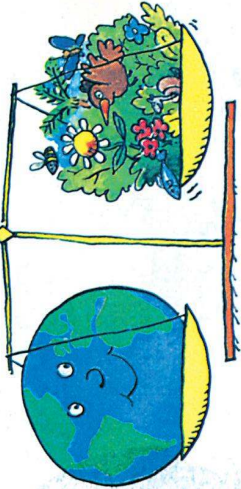
Πόσα θα μπορούσαν να γίνουν οι πρώτες ύλες για την παραγωγή νέων προϊόντων! Γι' αυτό, λοιπόν, τα τελευταία χρόνια ακόμη όλο και περισσότερο για την ανακύκλωση. Τα σκουπίδια δεν είναι για πέταμα! Ξέρετε ότι 1 τόνος χαρτί που ανακυκλώνεται σώζει τη ζωή 17 δέντρων; Ξέρετε ακόμη ότι για να φτιαχτεί ένα αλουμινένιο κουτί χρειάζεται τόση ενέργεια όσο μία λάμπα 60 Watt που ανάβει για 5 ώρες ή για

να λειτουργήσει ένα ψυγείο επί 3 ώρες; Γιατί λοιπόν να πετάμε στα σκουπίδια πολύτιμη ενέργεια και πρώτες ύλες; Στην προσπάθεια να σταματήσει η καταστροφή του περιβάλλοντος και να γίνει η ανακύκλωση συνήθεια

καθημερινή στον καθένα μας, οι εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ συμβάλλουν με τα δύο εκπαιδευτικά πακέτα περιβαλλοντικής αγωγής: το «ΘΗΣΑΥΡΟ ΑΠΟ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ» και το «ΟΙΚΟΚΟΥΤΙ». Επειδή η ευαισθητοποίηση στα θέματα του περιβάλλοντος είναι σημαντικό ζήτημα και μας αφορά όλους, πρέπει από τώρα να μαθαίνουμε και να παίρνουμε μέτρα γι' αυτό.

Το **ΟΙΚΟΚΟΥΤΙ** περιέχει οδηγίες και υλικά για πειράματα, για να κατανοήσουν οι ερευνητές τι είναι η τρύπα του όζοντος, ποια είναι η σημασία της ρηλιάς ακτινοβολίας, τι προκαλεί τη ρύπανση του περιβάλλοντος. Στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, το Υπουργείο Παιδείας θα στείλει 2000 κουτιά από το κάθε πακέτο σε σχολεία όλης της Ελλάδας.

Σώστε τον πλανήτη Γη

1. Μπορείτε να αναφέρετε ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούμε καθημερινά και περιέχουν χημικές ουσίες που βλάπτουν το περιβάλλον;
2. Τι είναι η τρύπα του όζοντος; Έχετε ξανακούσει γι' αυτήν; Συγκεντρώστε περισσότερα στοιχεία για το φαινόμενο και συζητήστε τις συνέπειες που μπορεί να έχει για τη ζωή μας.
3. Πόσα σκουπίδια παράγονται καθημερινά στην Ελλάδα;
4. Τι είναι η ανακύκλωση;
5. Τι είναι ο «Θησαυρός από σκουπίδια» και το «Οικοκουτί»;
6. Ποια υλικά μπορούν να ανακυκλωθούν, είναι δηλαδή ανακυκλώσιμα;
7. Αν το «Οικοκουτί» έφτανε από το Υπουργείο Παιδείας στο σχολείο σας, τι θα μπορούσατε να κάνετε με αυτό; Πώς θα το αξιοποιούσατε;

8. Ας πούμε ότι το σχολείο σας ενδιαφέρεται να αποκτήσει το «Οικοκουτί» για την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Γράψτε μια επιστολή προς το Τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας με σκοπό να ζητάτε να σας το στείλουν. Στην επιστολή σας να αναφέρετε:
 - τους λόγους που σας κάνουν να ζητάτε το «Οικοκουτί»
 - γιατί έχει για σας ιδιαίτερη σημασία να το έχετε στο σχολείο σας
 - πώς σκέφτεστε να το χρησιμοποιήσετε;
 Σκεφτείτε ότι πρόκειται για επίσημη επιστολή που πρέπει να έχει ύφος τυπικό και ευγενικό. Προσέξτε πώς θα αρχίσετε το γράμμα σας, όπως και τον τρόπο με τον οποίο θα το κλείσετε.

Θυμηθείτε ότι πρέπει να ακολουθήσετε την τυπική μορφή της επιστολής:

Στην αρχή θα αναφέρετε τον τόπο και την ημερομηνία συγγραφής της επιστολής, π.χ. Κατερίνη, 23-10-02.

Στη συνέχεια θα γράψετε την προσφώνηση, σε ποιον απευθύνετε την επιστολή σας, π.χ. Κύριοι κτλ.

Στο τέλος θα κλείσετε γράφοντας τη φράση Με τιμή και θα υπογράψετε το γράμμα σας, δηλαδή θα γράψετε το όνομα και την ιδιότητά σας (π.χ. Οι μαθητές της Γ' τάξης του 3ου Γυμνασίου Κατερίνης).

ΟΙΚΟ
Τ Η Σ Κ Α Θ Η Μ Ε Ρ Ι Ν Η Σ

STOP ΣΤΙΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΣΤΑ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΜΕΝΑ

ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

[Αν χρησιμοποιούσαμε όλοι στην Ελλάδα γυάλινες επιστρεφόμενες φιάλες, οι χωματερές θα ήταν φτωχότερες κατά 2 δισεκατομμύρια μπουκάλια τον χρόνο.]

Γίνε μέρος της λύσης, όχι του προβλήματος. Πάρε το... καλάθι των αγορών στα χέρια σου και την επόμενη φορά, που θα κάνεις τα ψώνια της εβδομάδας από το σούπερ μάρκετ της γειτονιάς, να ξέρεις ότι μπορείς κι εσύ να βάλεις ένα μικρό λιθαράκι στην προστασία του περιβάλλοντος. Χρησιμοποιώντας επιστρεφόμενες γυάλινες συσκευασίες, όχι μόνο θα γλιτώνεις τη φύση από πλαστικά και αλουμινένια σκουπίδια που, σε κανονικές συνθήκες θα «έλιωναν» σε μερικές δεκάδες ή και εκατοντάδες χρόνια, αλλά και την τσέπη σου από περιττά έξοδα.

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΑΝΔΡΑΚΟΥ
Φωτό: ΚΑΝΑΡΗΣ ΤΣΙΓΚΑΝΟΣ

Αλλάξτε στάση!

Σίγουρα αξίζει τον κόπο να προσπαθήσουμε. Δεν είναι δια και μια συνήθεια που δύσκολα αλλάζει. Εξάλλου, πιο πολύ η κεκτημένη ταχύτητα κατευθύνει το χέρι του καταναλωτή στα ράφια των σούπερ μάρκετ, παρά οι πραγματικές του ανάγκες. Παλιά ιστορία. Για να γίνουμε όμως οικολογικά υπεύθυνοι, δεν χρειάζεται απαραίτητα να αλλάξουμε και πολύ ούτε βέβαια να στερηθούμε τις καθημερινές αγαπημένες μας μικροαπολαύσεις. Αρκεί να κάνουμε την αρχή. Αρκεί, για παράδειγμα, αντί να αγοράζουμε αναψυκτικά και μπίρες σε αλουμινένια κουτάκια ή πλαστικά μπουκάλια, να γνωρίσουμε τα πλεονεκτήματα των επιστρεφόμενων γυάλινων φιαλών και να μάθουμε γιατί πρέπει να τις προτιμάμε. Λιγότερο αλουμίνιο και πλαστικό σημαίνει εντυπωσιακά μικρότερος όγκος σκουπιδιών στις χωματερές και σαφώς λιγότερα έξοδα για τον οικολογικό προϋπολογισμό, έξοδα που σίγουρα μέχρι χτες δεν είχαμε λάβει σοβαρά υπ' όψιν.

περ. «Οικό», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 9/11/02

Επιστροφή στα επιστρεφόμενα

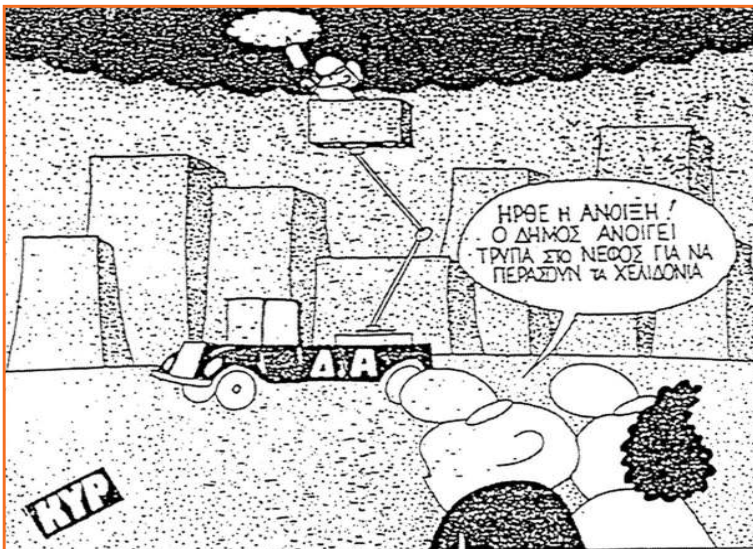
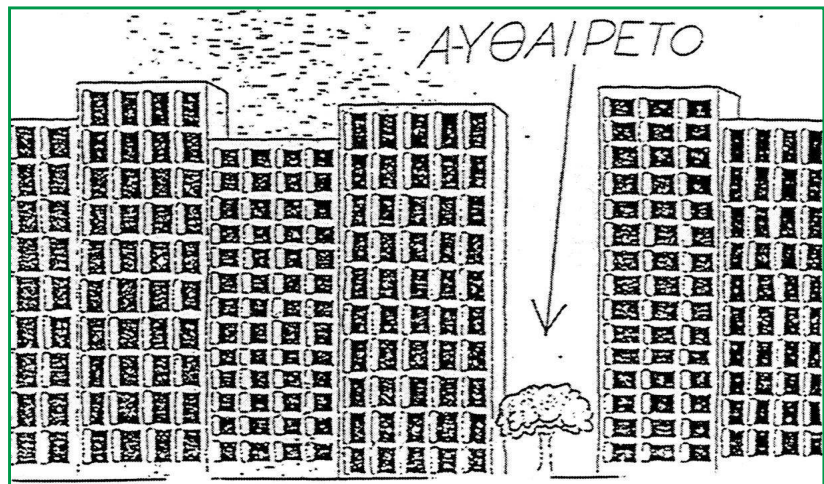

1. Τι σημαίνει το μήνυμα «Επιστροφή στα επιστρεφόμενα»;
2. Τι θα κερδίζαμε αν όλοι στην Ελλάδα χρησιμοποιούσαμε γυάλινα επιστρεφόμενα μπουκάλια αντί πλαστικά και αλουμινένια;
3. Σε πόσα χρόνια «λιώνουν» συνήθως τα πλαστικά και τα αλουμινένια σκουπίδια;
4. Ποιο είναι το διπλό κέρδος που έχουμε όταν αγοράζουμε γυάλινες επιστρεφόμενες συσκευασίες αντί πλαστικές ή αλουμινένιες;
5. Τι είναι αυτό που μας κάνει να προτιμάμε να αγοράζουμε μπίρες ή αναψυκτικά σε αλουμινένιες ή πλαστικές συσκευασίες και όχι σε γυάλινες επιστρεφόμενες;
6. Η «κεκτημένη ταχύτητα» είναι:
Α. Η συνήθεια ή
Β. Η αργή κίνηση
7. Ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε το άρθρο αυτό; Για να απαντήσετε, να λάβετε υπόψη σας τον τίτλο του: «Αλλάξτε στάση!».
8. Εσείς αγοράζετε προϊόντα σε πλαστικές, αλουμινένιες ή γυάλινες επιστρεφόμενες συσκευασίες; Για ποιους λόγους;
9. Γράψτε μία παράγραφο (50-60 λέξεις) στην οποία θα εξηγείτε στους γονείς σας γιατί πρέπει να προτιμούν τις γυάλινες συσκευασίες.

Σκίτσα του ΚΥΡ

Σκίτσα του ΚΥΡ

1. Δείτε προσεκτικά το πρώτο σκίτσο. Τι δείχνει;
2. Σε ποια πόλη συμβαίνουν όσα δείχνει; Από πού το καταλάβατε;
3. Τι σχήμα έχει πάρει το νέφος πάνω από την πόλη; Γιατί;
4. Γιατί διαδηλώνει η κυρία που κρατάει την ταμπέλα;
5. Γιατί διαμαρτύρεται ο κύριος;
6. Τι κοινό έχουν η Χιροσίμα και η Αθήνα, σύμφωνα με τον σκιτσογράφο;
7. Το σκίτσο σάς έκανε να γελάσετε ή να σκεφτείτε;
8. Δείτε το δεύτερο σκίτσο. Τι δείχνει;
9. Γιατί το δέντρο το λένε αυθαίρετο;
10. Στο τρίτο σκίτσο γιατί ο Δήμος της Αθήνας ανοίγει τρύπα στο νέφος;
11. Με τι εργαλείο ανοίγει την τρύπα; Εφόσον χρειάζεται τέτοιο εργαλείο για να τρυπήσει, πώς φαντάζεστε το νέφος; Μαλακό ή σκληρό;
12. Πώς οι κάτοικοι της Αθήνας καταλαβαίνουν ότι ήρθε η άνοιξη;
13. Ποιο από τα τρία σκίτσα σάς προκάλεσε περισσότερο το γέλιο;
Για ποιους λόγους;
14. Μπορείτε να συνοδέψετε καθένα από τα τρία αυτά σκίτσα με ένα σύντομο σχόλιο ως υπότιτλο;

Ελάτε να διασκεδάσουμε και να μάθουμε οικολογικές έννοιες

Στον κατάλογο που ακολουθεί δίνονται κάποιες βασικές οικολογικές έννοιες με τις επεξηγήσεις τους. Μελετήστε τις. Θα σας χρειαστούν στα παιχνίδια που ακολουθούν.

Αναδάσωση:	Φύτεμα δέντρων σε περιοχή όπου υπήρχε δάσος και καταστράφηκε.
Απόβλητα:	Απορρίμματα, άχρηστα προϊόντα (π.χ. από εργοστάσια).
Βιότοπος:	Περιοχή στην οποία ζουν οργανισμοί κάτω από φυσιολογικές συνθήκες.
Δρυμός:	Πυκνό δάσος με μεγάλα δέντρα.
Εντομοκτόνα:	Ουσίες, συνήθως τοξικές, που εξοντώνουν κυρίως έντομα.
Λύματα:	Άχρηστα υγρά, συχνά τοξικά, που προέρχονται από ανθρώπινες δραστηριότητες.
Οικολογία:	Η επιστήμη που μελετά τις σχέσεις των οργανισμών με το περιβάλλον.
Οικοσύστημα:	Ένα φυσικό σύστημα που αποτελείται από τους οργανισμούς και το περιβάλλον τους, όλα σε στενή σχέση και αλληλεξάρτηση μεταξύ τους.
Πανίδα:	Το σύνολο των ζώων μιας περιοχής.
Ρύπανση:	Η μόλυνση του νερού της γης και του αέρα από βρώμικες και επικίνδυνες ουσίες.
Τοξική ουσία:	Δηλητηριώδης ουσία που προκαλεί βλάβες στους οργανισμούς.
Υγρότοπος:	Περιοχή ξηράς που καλύπτεται με νερό. Σε αυτή ζουν και αναπτύσσονται πολλοί οργανισμοί.
Υπερκαλλιέργεια:	η υπερβολική καλλιέργεια του εδάφους που οδηγεί στην εξάντλησή του.
Χλωρίδα:	Το σύνολο των φυτών μιας περιοχής.

Βρείτε ποια είναι η άσχετη από τις παρακάτω λέξεις:

1. Λύματα, ρύπανση, τοξικές ουσίες, αναδάσωση, απόβλητα.
2. Εντομοκτόνο, υγρότοπος, βιότοπος, οικοσύστημα, δρυμός.

Προσπαθήστε να λύσετε το σταυρόλεξο που ακολουθεί:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															

Οριζόντια

2. Επιστήμη που μελετά τις σχέσεις των οργανισμών με το περιβάλλον
6. Περιοχή στην οποία ζουν οργανισμοί κάτω από φυσιολογικές συνθήκες
7. Φύτεμα δέντρων σε κατεστραμμένη έκταση που ήταν παλιά δάσος
9. Πυκνό δάσος με μεγάλα δέντρα

Κάθετα

3. Το σύνολο των ζώων που ζουν σε μια περιοχή
6. Δηλητηριώδεις ουσίες που μας βλάπτουν
11. Περιοχή ξηράς που καλύπτεται με νερό και φιλοξενεί πολλούς οργανισμούς

Βρείτε 10 λέξεις που έχουν σχέση με το περιβάλλον και την οικολογία.
 Έχουν κρυφτεί στον πίνακα που ακολουθεί.
 Ψάξτε **οριζόντια**, **κάθετα** και **διαγώνια**. Καλή επιτυχία!

Φ	Ω	Χ	Ε	Α	Ε	Ρ	Τ	Υ	Θ	Ι	Ο	Π	Λ	Ξ
Ω	Ε	Ν	Τ	Ο	Μ	Ο	Κ	Τ	Ο	Ν	Ο	Γ	Η	Α
Η	Υ	Κ	Μ	Ν	Β	Τ	Ω	Χ	Α	Σ	Δ	Φ	Π	Π
Ρ	Γ	Κ	Λ	Π	Ο	Ι	Κ	Ο	Λ	Ο	Γ	Ι	Α	Ο
Υ	Ρ	Π	Θ	Ξ	Υ	Ρ	Δ	Ε	Α	Σ	Δ	Φ	Ν	Β
Π	Ο	Σ	Ι	Β	Ν	Μ	Λ	Ρ	Κ	Ξ	Η	Γ	Ι	Λ
Α	Τ	Κ	Ψ	Ω	Χ	Ζ	Α	Σ	Υ	Ψ	Β	Ν	Δ	Η
Ν	Ο	Ι	Κ	Ο	Σ	Υ	Σ	Τ	Η	Μ	Α	Μ	Α	Τ
Σ	Π	Χ	Ψ	Ω	Φ	Γ	Η	Ξ	Κ	Λ	Ο	Ι	Ο	Α
Η	Ο	Σ	Δ	Φ	Α	Ν	Α	Δ	Α	Σ	Ω	Σ	Η	Π
Ν	Σ	Α	Δ	Γ	Η	Ξ	Κ	Λ	Ο	Π	Τ	Ρ	Σ	Ψ

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____

Το περιβόλι μας

Είναι, νομίζω, από τα πιο ευχάριστα κι ωφέλιμα πράγματα να περνά κανείς λίγες ώρες κάθε μέρα σ' ένα περιβόλι. Στο ελεύθερο κι ανοικτό αυτό κομμάτι του φυτικού και ζωικού κόσμου, κάτω απ' τον απέραντο ουρανό, βρίσκεται έτσι μέσα στην ίδια ενέργεια της φύσης, βλέπει και πιάνει το έργο της, αναπνέει την πνοή, κατανοεί τις δυνάμεις της, αισθάνεται την κίνηση της άπειρης, της θαυμαστής και μεγάλης αυτής ζωής και θυμάται πως ένα μικρό της μόριο είναι κι αυτό, ο μεγάλος και περήφανος.

Τέσσερις εποχές ο χρόνος, τέσσερις μορφές ξεχωριστές το περιβόλι μας. Το καλοκαίρι, όταν πια φεύγαμε για την εξοχή, το αφήναμε κατάξερο. Λίγα φύλλα στα δέντρα, λίγα λουλούδια στα κιτρινωμένα χαμόδεντρα. Το χώμα φρυγμένο όλο από τις κάθετες, τις φλογερές ακτίνες του ήλιου, έπινε με λαιμαργία το λίγο νερό, που του έριχνε το βράδυ ο κηπουρός. Μεγάλες πεταλούδες με βαριά ποικιλόχρωμα φτερά πετούσαν στη ζέστη της ημέρας ή στη δροσιά του δειλινού. Δυο τρεις γρύλοι, κάτω από τα φύλλα της αγαπημένης τους αντράκλας, γέμιζαν τον αέρα της νύχτας με τη γλυκιά, μεταλλική τους φωνή. Οι αράχνες γέμιζαν με πυκνά και σκονισμένα πανιά τους τοίχους και τα δέντρα. Έντομα κι ερπετά διάφορα, αμέτρητα, πολύχρωμα και πολύμορφα, έτρεχαν ανάμεσα στα φύλλα, πετούσαν, έτριζαν, βομβούσαν. Αλλά η φύση φαινόταν σαν να μην είχε πια άλλη ζωή και σιγά σιγά να μαραινόταν. Καμιά γέννηση, τίποτα σχεδόν νέο, τίποτα που να δίνει ελπίδες. Οι ροδακινιές ήταν φορτωμένες από τα χνουδωτά ροδά-

κινα, οι αγλαδιές από τα κεχρομπαρένια αγλάδια, τα κλήματα από τα κέρινα σταφύλια. Ο καρπός, δηλαδή το τέλος...Και τα φύλλα όλα σχεδόν ξερά κι οι βλαστοί ολοένα σπάνιοι.

Το περιβόλι μας λουζόταν με χαρά κι ανάσαινε κι έλαμπε ύστερα στον ήλιο με τα μισοκιτρινωμένα υγρά του φύλλα, σαν να ήθελε να μας υποδεχτεί με στολή καθαρή που γυρίζαμε τότε απ' την εξοχή. Οι σάλιαγκοι γέμιζαν με τα γυαλιστερά τους αγνά-ρια τους τοίχους και τη γη, σπαρμένη από κίτρινα φύλλα. Οι πεταλούδες πετούσαν πιο ευκολόπιστες με βρεγμένα φτερά. Τότε εμφανιζόταν κι η πρώτη βλάστηση: η βροχή ζωογονούσε το σπόρο κι όλο το περιβόλι σκεπαζόταν από αραιή πρασινάδα, από μικροσκοπικά βλαστάρια, από φυτά το περισσότερο δικοτυλήδονα, με τα δυο αρχικά καταπράσινα φύλλα πάνω απ' το χώμα και την κάτω σπρη τρυφερή ριζούλα από κάτω. Ήτανε λαχανικά τα περισσότερα, αγριόχορτα, ραδίκια και τσουκνίδες και ζοχοί και αγριοκισσοί- τα περισσότερα καταδικασμένα να πεθάνουν νωρίς και λίγα να κλέψουν περισσότερη ζωή, λησμονημένα στις άκρες των τοίχων...Και ολοένα τα παλιά φύλλα έπεφταν και σωριάζονταν χάμω, κι ο άνεμος τα στριφογύριζε με ήχο ξερό, και η βροχή τα παράσερνε σ' αυλάκια, και το κρύο γινόταν δυνατότερο κι η ερήμωση ολοένα μεγαλύτερη...

Γρηγόριος Ξενόπουλος,
«Η αδελφούλα μου»,
εκδ. Αδελφοί Βλάσης, 1984

Το περιβόλι μας

1. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος γράφει: «Είναι, νομίζω, από τα πιο ευχάριστα κι ωφέλιμα πράγματα να περνά κανείς λίγες ώρες κάθε μέρα μέσα σ' ένα περιβόλι». Πριν διαβάσετε τη συνέχεια του κειμένου, συζητήστε στην τάξη τι νόημα έχει αυτή η φράση. Κρατήστε σημειώσεις των σκέψεών σας. Μετά γράψτε παράγραφο με θεματική περίοδο τη φράση του συγγραφέα και σχόλια-λεπτομέρειες τις δικές σας σκέψεις.

2. Περιγράψτε τις εικόνες της δεύτερης παραγράφου του κειμένου.

3. Ο συγγραφέας ζωγραφίζει με λέξεις την εικόνα του περιβολιού το καλοκαίρι. Θα θέλατε να το ζωγραφίσετε κι εσείς με μολύβια και χρώματα;

4. Κάντε έναν κατάλογο των φυτών, των εντόμων και των ζώων που περιγράφονται στο απόσπασμα για το περιβόλι.

5. Θα μπορούσατε να συνεχίσετε σε δύο παραγράφους την περιγραφή αυτή για να μιλήσετε για τις δύο άλλες εποχές, που δεν περιγράφονται εδώ; Αν θέλετε, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως θεματικές περιόδους των παραγράφων σας τις φράσεις:

**«Χειμώνας! Ερχόταν επιτέλους ο χειμώνας σύντομος αλλά όχι και λίγο δριμύς»
και «Άνοιξη! Η νιότη του χρόνου! είπε ένας ποιητής».**

6. Μπορείτε να περιγράψετε τις μυρωδιές και να πείτε πώς αισθάνεστε όταν μυρίζετε:
- ένα περιβόλι με εσπεριδοειδή ή
 - έναν κήπο μετά τη βροχή ή
 - ένα μπουκέτο αγριολούλουδα ή
 - ένα δέντρο που καίγεται;

International Cartoon Competition, εφημ. *HYRRIYET* 1998

Σκίτσο Ντόμινο

1. Ποιο παιχνίδι σάς θυμίζει το σκίτσο;
2. Τι κάνει ο άντρας στο σκίτσο και τι περιμένουμε ότι θα γίνει σε λίγο;
3. Τι θα έπρεπε να είχε σκεφτεί ο άντρας που κόβει το δέντρο;

4. Ποιο γενικότερο μήνυμα μπορούμε να πάρουμε μ' αυτό το σκίτσο;
Τι συμπέρασμα θα βγάζαμε για το πώς πρέπει να φερόμαστε στη φύση;

5. Θα μπορούσατε κι εσείς να σκεφτείτε και να ζωγραφίσετε ένα παρόμοιο σκίτσο που να δίνει το μήνυμα σε όλους: «Προσέξτε τα δέντρα! – Προσέξτε τη φύση!». Κάντε μια έκθεση στην τάξη με τα σκίτσα σας.

